

Η αυθεντικότητα, η υποκρισία και η διπροσωπία, τόσο στη κοινωνία, όσο και στην πολιτική

Γράφει
Ο Ευάγγελος Μαυρογόνατος

Αυθεντικότητα και υποκρισία

Ο άνθρωπος καθημερινά είναι υποχρεωμένος να συναναστρέφεται με συγγενικά πρόσωπα, με άλλους ανθρώπους και να συνάπτει μαζί τους σχέσεις, φιλικές, επαγγελματικές, κοινωνικές.

Είναι αλήθεια ότι ο άνθρωπος αναζητά ή επιθυμεί, από τους «άλλους» την ειλικρίνεια, την αλήθεια, την αυθεντικότητα, το γνήσιο πρόσωπο.

Απεχθάνεται την υποκρισία, την προσποίηση, το ψέμα, το κίβδηλο και το προσωπείο. Ζητούμενο της επικοινωνίας και των ανθρώπινων επαφών, είναι συνέπεια λόγων και έργων.

Σήμερα όμως ζούμε σε μια εποχή κατά την οποία οι ανθρώπινες σχέσεις γενικώς πλήττονται από το ψέμα, την υποκρισία, την ανεντιμότητα.

Και διερωτώμαι πολλές φορές γιατί τόσος κόπος να διατηρήσουμε σχέσεις στη ζωή μας (οικογενειακές, φιλικές κλπ) που δεν μας αρέσουν ή δεν μας ταιριάζουν;

Γιατί μπαίνουμε στη διαδικασία να δώσουμε μια διαφορετική εικόνα στον άλλο από εκείνη που πραγματικά ισχύει;

Μπορεί να θέλουμε να κερδίσουμε κάτι, να θέλουμε να αποφύγουμε τσακωμούς και φασαρίες ή μπορεί να μην γίνεται να χαλάσουμε σχέσεις συγγενικές, ίσως.

Ό,τι και να ισχύει, το μόνο σίγουρο είναι ότι στο τέλος με κάποιον τρόπο η αλήθεια θα αποκαλυφθεί.

Κάποια στιγμή θα γίνει αντιληπτό αν κάποιος πραγματικά μας φέρεται αυθεντικά ή καταβάλλει προσπάθεια να φανεί «σωστός» απέναντί μας.

Συνεπώς δεν χρειάζεται να υιοθετήσουμε το μοντέλο που ακολουθούν οι άλλοι.

Δε χρειάζεσαι τα ψέματα για να αγαπήσεις και να αγαπηθείς, για να εξελιχθείς, για να επιβιώσεις, για να καταξιωθείς .

Είναι πιο έντιμο να είσαι ειλικρινής και να πορευτείς χωρίς την ανάγκη να αρέσεις σε όλους.

Δε χρειάζεσαι δεκανίκια για πορευθείς μέσα στη ζωή, γιατί δεν σου παρέχουν σταθερότητα και κάποια στιγμή μπορεί να χάσεις την ισορροπία σου και να πέσεις.

Υπερασπίζεσαι αυτό που είσαι – δεχόμενος φυσικά και την καλοπροαίρετη κριτική –, αλλά δεν θα πρέπει να επιδιώκεις διακαώς να γίνεις συμπαθής από όλους ή να τα έχεις καλά με όλους, αυτό είναι πρακτικά δύσκολο και αρκετές φορές αδύνατο.

Ας εστιάσουμε, λοιπόν, στους ανθρώπους που μας γεμίζουν και μας εμπνέουν κι ας αφήσουμε όλους τους άλλους που κακοπροαίρετα μιλούν για εμάς να παραμείνουν αυτό που είναι, γιατί ίσως αυτό έχουν μάθει να είναι.

Με «όπλα» την ευγένεια, τη διακριτικότητα, την αξιοπρέπεια, την ακεραιότητα και την ωριμότητά σου μπορείς να αντιμετωπίσεις κάθε λογής ανθρώπους. Βεβαίως δεν είναι εύκολο να παραμείνεις αυθεντικός.

Ωστόσο, αν το χάσεις αυτό, κινδυνεύεις να χάσεις την αλήθειά σου, την ουσία σου.

Διπροσωπία στη κοινωνία

«Μισώ τον άνδρα τον διπλόν πεφυκότα, χρηστόν λόγοισι, πολέμιον δε τοις τρόποις» (μτφρ: *μισώ τον διπρόσωπο που είναι αγαθός στα λόγια αλλά εχθρικός στις πράξεις*) και

Εικόνα 1 Φωκυλίδης ο Μιλήσιος

«Ανήρ δ' άλλα κέκευθεν ενί φρεσίν, άλλα δε βάζει» (μτφρ: *«Ο άνθρωπος άλλα έχει στο βάθος του μυαλού του και άλλα λέει»*).

Μας έλεγε ο Αρχαίος Έλληνας ποιητής από τη Μίλητο Φωκυλίδης.

Όταν, όμως, υπάρχει ένας διχασμός ή μια διάσταση ανάμεσα στο «είναι» και το «φαίνεσθαι» τότε μιλάμε για διπροσωπία και για την κυριαρχία του προσώπου έναντι του προσώπου που εκφράζει την αυθεντικότητα και τη γνησιότητα της ανθρώπινης ύπαρξης.

Κύριο γνώρισμα του διπρόσωπου είναι η υποκρισία και η προσποίηση. Ο διπρόσωπος, δηλαδή, προσποιείται ανύπαρκτα συναισθήματα ή αποκρύπτει τις πραγματικές προθέσεις.

Εμφανίζεται φιλικός και ανιδιοτελής αλλά στο βάθος κρύβει την εχθρότητα και την ιδιοτέλεια.

Προσπαθεί με τις κατάλληλες λέξεις να σκιάσει την αλήθεια των έργων, που κατά κύριο λόγο αποκαλύπτουν τις πραγματικές προθέσεις του υποκειμένου.

Ο τύπος του διπρόσωπου είναι συχνός, αλλά δύσκολα διακρίνεται – εντοπίζεται.

Το πρόβλημα έγκειται στην αδυναμία μας να αντιληφθούμε τη διπροσωπία του άλλου και να προφυλαχτούμε. Γιατί ο διπρόσωπος ξέρει να κρύβεται και να πείθει πως το «φαίνεσθαι» είναι και το «είναι».

Είναι αλήθεια ότι, επαγγελματικές, κοινωνικές σχέσεις και φιλίες κατέρρευσαν όταν αποκαλύφτηκε το πραγματικό πρόσωπο του διπρόσωπου. Γιατί δεν είναι εύκολο πάντα να διακρίνεις τα όρια του «προσώπου» και του «προσωπείου».

Ο Πρωτέας, το μυθικό αυτό πρόσωπο, ήταν ένας θαλάσσιος θεός στην υπηρεσία του θεού της θάλασσας, του Ποσειδώνα. Είχε την ικανότητα να προλέγει αλάνθαστα το μέλλον.

Όταν κάποιος ήθελε να μάθει κάτι για το μέλλον του, τότε πλησίαζε τον Πρωτέα ο οποίος με τη σειρά του για να αποφύγει αυτό το έργο άλλαζε μορφές και μεταμορφωνόταν σε κάθε είδος σχήμα και θαύμα της φύσης.

Εικόνα 2 Πρωτέας

Στον κοσμογονικό μύθο Πρωτέας που σημαίνει ο Πρώτος, ο Πρωτογέννητος, ο πρωτόγονος, μορφή δηλαδή που γεννά τις άλλες μορφές που συγκρατούν τον κόσμο, είναι, δηλαδή, η πρώτη μορφή ύλης (η γενετική δύναμη του νερού).

Εικόνα 3 Ιανός

Είναι η αρχική ουσία, που οι διαφορετικές εκδοχές της έφτιαξαν τα μέρη του σύμπαντος, ο «πρώτος» δαίμονας.

Αυτό εξηγεί γιατί οι αρχαίοι του προσέδιδαν την ιδιότητα να παίρνει όποια μορφή ήθελε.

Μια άλλη μορφή που σχετίζεται με τη διπροσωπία είναι και ο Ρωμαϊκός θεός, Ιανός.

Ο Ιανός ήταν θεός με δυο πρόσωπα, τα ο-

ποία κοιτάζαν, σε αντίθετες κατευθύνσεις, για αυτόν τον αποκαλούσαν και ...Jasus bifrons, δηλαδή, διπρόσωπο Ιανό.

Τα δυο του πρόσωπα συμβόλιζαν την αρχή και το τέλος, τη νιότη και το γήρας, την είσοδο και την έξοδο.

Γι' αυτό και του αφιέρωσαν τον **Ιανουάριο** που σαν πρώτος μήνας του χρόνου, κοιτάζε προς τον προηγούμενο χρόνο και προς τον επόμενο. Εμφανής είναι, λοιπόν, η «συγγένεια» της διπροσωπίας – διπρόσωπου με τον Ιανό.

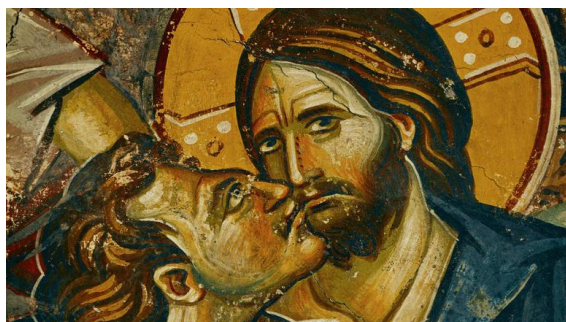

Εικόνα 4 Οβίδιος ο Λατίνος

Τις πολλαπλές, όμως, μεταλλάξεις και μεταμορφώσεις του διπρόσωπου απέδωσε με το έργο του ο Λατίνος συγγραφέας Οβίδιος.

Γνωστή εξάλλου είναι η φράση «οβιδιακές μεταμορφώσεις» που αποδίδεται ως μομφή ενάντια κάποιου που αλλάζει στάση ή συμπεριφορά για την εξυπηρέτηση με αθέμιτα μέσα του προσωπικού συμφέροντος.

Ο Ιούδας ανήκει στην κατηγορία του διπρόσωπου, αφού υποκριτικά ήταν μαθητής του Χριστού (το φίλι του Ιούδα).

Εικόνα 5 Το φίλι του Ιούδα

Διπροσωπία πολιτικής και πολιτικών

«εσθλά αγορεύοντες, κακά δε φρεσί βυσοδοόμενον» (μτφρ: ενώ λένε τα καλά, σχεδιάζουν κρυφά τα κακά) (Ομήρου Οδύσεια).

«Ένας υποκριτής είναι το είδος πολιτικού που θα έκοβε ένα δέντρο και θα ανέβαινε στο κούτσουρο για να κάνει μια ομιλία για την προστασία του περιβάλλοντος». (Adlai E. Stevenson)

Την αναντιστοιχία, επομένως, λόγων και έργων, προσώπου και προσωπείου, την υποκρισία και τη διπροσωπία εντόπισαν, περιέγραψαν και χλεύασαν οι αρχαίοι όσο και οι σύγχρονοι.

Ιδιαίτερα δε απωθητική είναι η εικόνα και το φαινόμενο της διπροσωπίας και της βίαιης μετάλλαξης και μεταμόρφωσης των κομμάτων, της πολιτικής και των πολιτικών.

Κι αυτό γιατί χρησιμοποιούνται τεχνικές ποδηγέτησης της βούλησης των πολιτών με απώτατο στόχο την κατάληψη ή παραμονή στην εξουσία.

Η ανακολουθία άσκησης πολιτικής με τα υποσχόμενα και διακηρυγμένα (ιδεολογική προδοσία) καθίσταται συχνά αντικείμενο πολιτικών αντιπαραθέσεων και προσφιλέθ θέμα των γελοιογράφων και του θεάτρου.

Η διακωμώδηση της διπροσωπίας και των οβιδιακών μεταμορφώσεων των πολιτικών και της πολιτικής τους αποτελεί την πρώτη και άμεση αντίδραση των πολιτών που αισθάνονται την έκπτωση της πολιτικής και βιώνουν τον αμοραλισμό των πολιτικών.

Ως ένα βαθμό η διπροσωπία και οι οβιδιακές μεταμορφώσεις των πολιτικών συνθέτουν το περιεχόμενο του λαϊκισμού, που ως άλλος Ιανός υποσκάπτει τα θεμέλια της δημοκρατίας μας.

Κατακλείδα

Κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να φορά για πολύν καιρό ένα πρόσωπο για τον εαυτό του και ένα διαφορετικό για τον πολύ κόσμο, χωρίς να μπερδευτεί τελικά για το ποιο από τα δυο είναι το αληθινό.

Ας προτιμήσουμε λοιπόν να διατηρήσουμε αναλλοίωτη την αυθεντικότητά μας, να εκφράζουμε την αλήθεια και ας στεναχωρούμε πότε – πότε κάποιους/ες, παρά να είμαστε σύγχρονοι υποκριτές και διπρόσωποι για να ικανοποιήσουμε το ΕΓΩ μας και ότι άλλο συνεπάγεται από αυτό.